

PROVET I EVANGELISK-LUTHERSK RELIGION 29.9.2017 BESKRIVNING AV GODA SVAR

Examensämnets censorsmöte har godkänt följande beskrivningar av goda svar.

Religionsundervisningens centrala uppgift är att stödja den studerandes allmänbildning i fråga om religioner och livsåskådningar. I den evangelisk-lutherska religionsundervisningen sätter sig den studerande in i lutherdomen och andra former av kristendom, övriga religioner samt religion och religionslöshet som fenomen. Religionerna granskas som en del av kulturen, kulturtraditionen och samhället samt individens och samfundets liv.

Provet i religion omfattar nio uppgifter, av vilka examinanden ska besvara fem. Provet är tudelat. Del I innehåller sex uppgifter. Varje uppgift ger 0–20 poäng. Del II innehåller tre uppgifter, som ger 0–30 poäng per fråga. Av uppgifterna i del I kan man besvara tre, fyra eller fem, av uppgifterna i del II högst två. Examinanden kan inte få maximipoäng om hen inte besvarar två frågor i del II.

Provet innehåller uppgifter av olika karaktär och svårighetsgrad. En del av uppgifterna förutsätter ett koncentrerat och kort svar, en del att man behärskar stora ämnesområden och svarar i essäform. Uppgifterna kan innehålla material som texter, bilder, videor, kartor, diagram, tabeller och statistik. Innehållet i materialet ska utnyttjas, tillämpas och bedömas på ett sakligt sätt. I regel ska man hänvisa till materialet i svaret. Uppgifterna kan innehålla begränsningar i fråga om teckenmängd om det finns en maximilängd för svaret. Vitsordet sänks inte om teckenmängden underskrids, om sakinnehållet är tillräckligt och framställningen tydlig. En stor överskridning av teckenmängden sänker vitsordet.

I provet i religion bedöms examinandens faktakunskaper, hantering av kunskap och framställningssätt. När det gäller faktakunskaper bedöms examinandens kännedom om sakinnehållet i lärokursen i religion samt hur sakligt och precist centrala begrepp som berör religioner och livsåskådningar används. I svaren bedöms också hur väl innehållet i svaret motsvarar uppgiften och hur väl avgränsat svaret är. I alla frågor är det viktigt att svaret motsvarar uppgiften. Om uppgiften förutsätter till exempel jämförelse, fästs också vikt vid detta i bedömningen. En stor faktamängd är inte till fördel om fakta är oväsentliga för uppgiften. Sakfel och en felaktig användning av begrepp sänker vitsordet.

När det gäller hanteringen av kunskap bedöms examinandens förmåga att presentera, analysera, bedöma och tillämpa kunskap om religioner och livsåskådningar. Uppmärksamhet fästs särskilt vid hur övertygande synpunkterna är, hur de motiveras och hur ämnet problematiseras. Ett lyckat svar visar att examinanden självständigt behärskar sin kunskap om relig-

ioner och livsåskådningar och kan hantera den utifrån tidigare erhållna fakta och behandla religionsfrågor på ett analytiskt sätt ur olika synvinklar. Dessutom ska fakta vara klart avskilda från motiverade ställningstaganden och åsikter.

I fråga om framställningssättet bedöms svarets konsekvens, helhet och stilistiska smidighet. Flytande och vårdad svensk sakprosa värderas i svaret. Upprepningar och ett otydligt eller oredigt framställningssätt sänker vitsordet.

När det gäller faktakunskaper presenteras de mer detaljerade kriterierna separat för de olika uppgifterna. Beskrivningen av svarens kvalitet är inriktad på två nivåer: ett gott svar, som motsvarar cirka 50 procent av hela poängtalet, och ett berömligt svar, som avser cirka 80 procent av poängtalet. I uppgifter med många delar fastställs poängen separat för de olika delarna, om inte annat sägs i uppgiften. Om uppgiften består av ovanligt många delar ges särskilda direktiv för poängsättningen. I fråga om omfattande essäuppgifter är beskrivningarna av ett gott svar alltid endast riktgivande. De innehåller i första hand element som är centrala i gymnasiekurserna, men utöver dem kan examinandens svar innehålla andra väsentliga aspekter.

Allmänt taget är ytterligheterna i fråga om faktakunskaper de svar som över huvud taget inte innehåller fakta och begrepp som är väsentliga för ämnesområdet, och de svar som visar en utmärkt behärskning av ämnesområdet. Utmärkande för det sistnämnda är till exempel att de begrepp som är väsentliga för ämnesområdet har använts på ett sakkunnigt och naturligt sätt och att de fakta som presenteras i svaret är mångsidiga och precisa. Mellan de här ytterligheterna ligger ett så kallat gott svar, som innehåller en del väsentliga aspekter på ämnesområdet och där användningen och definitionen av begreppen i huvudsak är sakliga. Ett sådant svar kan också innehålla enstaka sakfel.

I allmänhet följer faktakunskaperna, hanteringen av kunskap och framställningssättet varandra åt, eftersom gestaltning av fakta som är väsentliga för helheten, användning av sakenliga begrepp, konsekvens i argumentationen och stilistisk smidighet hör ihop. I det följande ges allmänna riktlinjer som åskådliggör olika faktorer som bör beaktas vid bedömningen av i första hand hanteringen av kunskap och framställningssättet.

De svagaste svaren är stilistiskt oklara och ostrukturerade och besvarar uppgiften endast delvis eller inte alls. I sådana svar utnyttjas inte materialet och framförda synpunkter motiveras inte vederhäftigt. Sådana svar motsvarar i regel under en fjärdedel av hela poängtalet.

Under hälften av hela poängtalet ger också sådana svar som presenterar ett eller flera fakta och begrepp som är väsentliga för ämnet men som är ostrukturerade och stilistiskt oklara. Sådana svar kan också innehålla upprepningar, överdrifter, ohållbara motiveringar och uppräknningar.

Ett gott svar motsvarar i bedömningen cirka hälften av hela poängtalet. Ett sådant svar besvarar i huvudsak uppgiften och innehåller flera väsentliga fakta och synpunkter på ämnet. Examinanden har åtminstone till vissa delar utnyttjat det material som hör till uppgiften, och svaret innehåller tillämpning och utveckling av fakta. Svaret visar en strävan att strukturera och motivera. Svaret kan ändå delvis vara ostrukturerat och uppräknande och motiveringarna kan vara ytliga.

Ett berömligt svar motsvarar cirka 80 procent av hela poängtalet. I ett sådant svar har examinanden lyckats skapa en konsekvent helhet av flera fakta och synpunkter som är väsentliga för ämnet. Svaret motsvarar uppgiften och språket är vårdat. De motiveringar som framförs är tydliga och mångsidiga, och fakta tillämpas och analyseras trovärdigt.

Svar som når de allra högsta poängen utmärks utöver de nämnda egenskaperna av en djup förståelse av ämnesområdet och en förmåga att sätta in fakta i större sammanhang. Examinanden har utnyttjat de material som hör till uppgiften på ett insiktsfullt sätt och relaterat dem till varandra. Svaren är välmotiverade och argumenterade helheter. De kan också innehålla fyndiga och överraskande synpunkter och öppningar mot alternativa sätt att närma sig problemet.

Bedömning av det digitala studentexamensprovet i religion

Poängtal	under 25 %	25–50 %	50 %, bra svar	80 %, berömligt svar	över 80 %
Faktakunskaper: kunskap om fakta- innehållet enligt läroplanen, kor- rekt och precis användning av begrepp, överensstämmelse mellan innehåll och uppgift samt avgränsning av svaret	innehåller väldigt lite eller ingen för äm- nesområdet relevant kun- skap och väl- digt få eller inga för äm- nesområdet relevanta begrepp	ett eller flera för ämnesom- rådet relevanta fakta och begrepp pre- senteras	innehåller flera för ämnes- området rele- vanta fakta, användningen och defini- tionerna av begrepp är huvudsakligen korrekt; svaret kan innehålla enstaka fakta- fel (noggrann- nare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar)	visar berömliga insikter i äm- nesområdet; begrepp an- vänds sakkun- nigt och natur- ligt, och de kunskaper som presenteras i svaret är mångsidiga och exakta (nog- grannare krite- rier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar)	visar djuplo- dande förstå- else av ämnes- området och förmåga att koppla kun- skapen till vi- dare samman- hang
Hantering och presentation av kunskap: examinandens förmåga att pre- sentera, analy- sera, utvärdera och tillämpa kunskap; pre- sentationen be- döms med tanke på svarets följdrik- tighet, enhetlig- het och stilistiska smidighet	stilistiskt osamman- hängande och ostrukturerat; motsvarar endast delvis eller inte alls uppgiften; materialet har inte utnyttjats och de fram- lagda stånd- punkterna har inte motiverats adekvat	ostrukturerat och stilistiskt osamman- hängande; kan innehålla upp- repningar, överdrifter, icke trovärdiga motiveringar och vara ka- talogartat	motsvarar huvudsakligen uppgiften; flera för ämnes- området rele- vanta fakta och synpunkter presenteras; materialet har utnyttjats till vissa delar och svaret visar tecken på till- ämpning och utveckling av kunskap; det finns en strä- van efter en följdriktig struktur och motiveringar; kan ställvis vara ostruku- rerat och ka- talogartat, motiveringarna kan vara rätt ytliga	flera för uppgif- ten relevanta fakta och syn- punkter har kopplats ihop till en följdriktig helhet; svaret motsvarar upp- giften och är vårdat till sitt språk; de fram- lagda moti- iveringarna är tydliga och mångsidiga; kunskapen tillämpas och utvecklas på ett trovärdigt sätt	materialet har utnyttjats på ett insiktsfullt sätt och olika del- material har ställts i relation till varandra; motiveringarna är övertygande och väl argu- menterade; kan innehålla sinn- rika synpunkter och öppningar till alternativa angreppsvinklar

Del I

1. Påståenden om religionsforskning och Mellanösterns religioner (20 p.)

Religionsforskning

- 1.1. sant
- 1.2. falskt
- 1.3. falskt
- 1.4. falskt

Mellanösterns religioner

- 1.5. falskt
- 1.6. sant
- 1.7. falskt
- 1.8. sant

Bibeln

- 1.9. sant
- 1.10. falskt
- 1.11. sant
- 1.12. sant

Koranen

- 1.13. falskt
- 1.14. sant
- 1.15. falskt
- 1.16. sant

De kristna kyrkorna

- 1.17. sant
- 1.18. falskt
- 1.19. falskt
- 1.20. falskt / sant

2. En plats och ritual med anknytning till en religion (20 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms för sig.

2.1.

Videon anknyter till islam. Den handlar om templet Kaba i Mecka och det omgivande tempelområdet. Ritualen i fråga är den pilgrimsfärd som görs till Mecka en gång om året under vallfärds månaden. Pilgrimsfärden är också en av de fem plikterna för en muslim som bör utföras minst en gång i livet om det är möjligt. I videon vandrar muslimerna runt templet i Kaba som en del av de ritualer som hör till vallfärden. Svaret ger 2 poäng om examinanden kopplar videon till rätt religion. Att känna till att ritualen är en pilgrimsfärd till Mecka eller tempelområdet Kaba ger 3 poäng. En överskridning av teckenmängden med mer än 100 tecken sänker poängtalet med 2 poäng.

2.2.

I svaret bedöms hur väl examinanden känner till Meckas eller tempelområdet Kabas historiska, läromässiga och rituella betydelse i islam och hur mångsidigt hen presenterar dessa betydelser.

I ett gott svar (7 p.) presenterar examinanden minst tre av följande synpunkter på Meckas och tempelområdet Kabas historiska, läromässiga och rituella betydelse i islam.

- Kaba är en kubformad byggnad som numera täcks av svart tyg. Tempelområdet Kaba var i rituellt bruk redan före islams uppkomst. I Muhammeds ungdom var området en polyteistisk kultplats, där man bland annat offrade djur.
- Enligt islams lära har templet Kaba byggts av Ibrahim tillsammans med sonen Ismael, och det tempel som ursprungligen fanns på platsen anses ha byggts av profeten Adam.
- Enligt islams lära är en pilgrimsfärd till Mecka en av de fem pelarna i islam och en plikt för varje muslim åtminstone en gång i livet. Man kan emellertid befrias från plikten om man till exempel av hälsoskäl eller ekonomiska skäl inte kan göra färden till Mecka.
- Enligt islams lära hör det till plikterna för en muslim att göra pilgrimsfärden under vallfärds månaden, och till den hör ritualer som definieras i Koranen och traditionen. En del av ritualerna utförs på tempelområdet Kaba, en del i närliggande områden. Till området kan man också göra så kallade mindre vallfärder vid andra tider.
- Profeten Muhammed gjorde tillsammans med sina anhängare en vallfärd till Mecka och tempelområdet Kaba år 629. Traditioner från de ritualer som Muhammed förrättade märks ännu i de ritualer som utförs i samband med vallfärden.
- Pilgrimerna klär sig i enkla vita dräkter. Likadana kläder framhåller alla människors lika värde.
- Under vallfärds månaden besöks Mecka varje år av cirka två miljoner pilgrimer. Fler skulle komma, men man har tvingats begränsa antalet av säkerhetsskäl.
- Vallfärds månaden avslutas med offerfesten eid al-adha, då man minns hur Ibrahim var beredd att offra sin son Ismael. Festen firas av muslimer överallt i världen.
- Kaba anknyter också till muslimernas rituella bön. Muslimerna förrättar de fem böner som hör till plikterna genom att vända sig mot Kaba i Mecka, som i den bemärkelsen är den islamiska världens medelpunkt.

I ett berömligt svar (12 p.) presenterar examinanden på ett mångsidigt sätt Meckas eller tempelområdet Kabas historiska, läromässiga och rituella betydelse i islam och nämner minst fem av aspekterna ovan. I ett berömligt svar presenteras alla dessa tre dimensioner på något sätt, även om en del av aspekterna med goda skäl kan knytas till flera än en dimension.

3. Vetenskaplig bibelforskning (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt, tydligt och förståeligt examinanden presenterar målen och metoderna i den vetenskapliga bibelforskningen. Uppgiften består av två delar.

Examinanden kan ge många slags svar på frågan varför Bibeln ska undersökas vetenskapligt. Bibelforskningen har bland annat motiverats med att Bibeln är de kristnas heliga bok och att den har haft stort inflytande på samhället och kulturen under olika tider. Till bibelforskningens ambitioner hör en strävan att förstå vad texten har betytt för de läsare som levde när den skrevs. Syftet med bibelforskningen är att med vetenskapliga metoder få kunskap om hur böckerna i Bibeln har uppkommit och vad de innehåller. Forskningen gäller både antika handskrifter och historien och kulturen vid Bibelns uppkomsttid. Också tolkningen av Bibeln och dess historiska verkningar är föremål för forskningen. Examinanden kan också närma sig frågan om varför Bibeln ska undersökas vetenskapligt till exempel utifrån vetenskapens allmänna målsättningar eller exegetikens historia. Bibelforskningen tjänar också bibelöversättningsarbetet.

De traditionella forskningsmetoderna inom exegetiken är de så kallade historisk-kritiska metoderna, som koncentrerar sig på att undersöka de bibliska texterna (till exempel textkritik). I forskningen drar man emellertid hela tiden också nytta av metoder inom andra vetenskapsområden såsom arkeologi, socialvetenskap och litteraturvetenskap. Bibeln undersöks till exempel genom följande metoder:

- Man jämför manuskript av bibeltexter på grundspråket och olika textvarianter i dem.
- Man granskar hur enhetlig texten är.
- Man undersöker vilka mindre delar texten är sammansatt av.
- Man utreder hur texter i Bibeln hänvisar till varandra.
- Man analyserar ordens betydelse och till exempel strukturen i poesin.
- Man bedriver forskning om andra historiska texter, föremål och platser och jämför den kunskapen med de bibliska texterna och deras innehåll.
- Man jämför de bibliska texterna med senare texter, bilder eller medieinnehåll för att komma underfund med hur de bibliska texterna har tolkats i olika tider.

I ett gott svar (10 p.) kan examinanden beskriva åtminstone två mål för bibelforskningen. Dessutom beskriver examinanden ytligt minst två metoder i bibelforskningen. Examinanden gör skillnad på vetenskaplig forskning och annan bibelläsning.

I ett berömligt svar (16 p.) beskriver examinanden mångsidigt både målen och metoderna för den vetenskapliga bibelforskningen. Examinanden kan använda terminologin inom vetenskapsområdet på ett sakenligt sätt. Meriterande är om examinanden ställer den vetenskapliga bibelforskningen i relation till andra sätt att läsa och använda Bibeln.

4. Individens och samhällets intresse (20 p.)

I svaret bedöms examinandens förmåga att tänka ut ett exempel som motsvarar uppgiften och tillämpa principerna i den kristna etiken på detta exempel.

I ett gott svar (10 p.) identifierar examinanden en meningsfull etisk konfliktsituation (till exempel yttrandefriheten, rätten att köra bil så snabbt man vill, rätten att inneha vapen, rätten till abort, att betala skatt), karaktäriserar den kristna etiken genom att nämna minst två kristna etiska principer (till exempel den naturliga morallagen, förnuftet, samvetet, det dubbla kärleksbudet, den gyllene regeln, de tio buden, Bibelns berättelser) och granskar konflikten utifrån dem.

I ett berömligt svar (16 p.) görs det ovan nämnda mera omfattande och fördjupat. Examinanden granskar en relevant konfliktsituation mångsidigt, ger en bred karaktäristik av den kristna etiken genom att nämna flera kristna etiska principer och utgångspunkter och ger en djupgående analys av konflikten. Särskilt meriterande är om man kan skilja mellan individetik och samhällsetik och beskriva skillnaderna mellan olika kyrkosamfunds tolkningar av etiken (till exempel att lutheranerna betonar varje individs egna moraliska omdöme, katolikerna påven och läroämbetet och ortodoxerna kyrkofädernas föredöme). I ett förtjänstfullt svar tar examinanden i beaktande att saker och ting inte behöver vara svartvita, utan att en skenbar nackdel också kan utgöra en fördel när den betraktas från en annan synvinkel. Att examinanden diskuterar frågan med hjälp av en samhällsfilosofisk begreppsapparat kan också räknas som en merit.

5. En helig förrättning inom kristendomen (20 p.)

I svaret bedöms examinandens förmåga att känna igen bildspråk och symbolik med anknytning till nattvarden samt definiera och jämföra nattvardssynen inom olika kyrkosamfund.

I ett gott svar (10 p.) vet examinanden att den efterfrågade heliga förrättningen är nattvarden och ger en allmän beskrivning av den (till exempel varför och i vilket sammanhang den firas). Examinanden presenterar och jämför åtminstone två kyrkosamfunds eller kristna samfunds uppfattningar om nattvarden (till exempel den katolska, ortodoxa, lutherska eller reformerta nattvardssynen) genom att visa vad de har gemensamt och vad som skiljer dem åt (till exempel sätten att fira nattvard, uppfattningen om nattvardens betydelse och nattvardselementen och deras förvandling). I fråga om nattvardens betydelse och nattvardselementens förvandling är det viktigaste att förstå skillnaderna mellan de olika uppfattningarna – man behöver inte känna till de främmande termerna för begreppen.

I ett berömligt svar (16 p.) beskriver examinanden nattvarden ur många olika synvinklar och presenterar och jämför minst tre kyrkosamfunds nattvardssyn med beaktande av likheter och skillnader. Alternativt kan examinanden också i ett berömligt svar jämföra endast två kyrkosamfunds uppfattningar, men då bör jämförelsen vara ovanligt djupgående. Men också

i det här fallet ska examinanden visa att hen känner till att det finns mer än två olika uppfattningar om nattvarden. I ett berömligt svar framkommer det tydligt att det finns olika uppfattningar om nattvarden både på grund av läroarna och på grund av nattvardspraxis. Det är speciellt förtjänstfullt om examinanden i svaret redogör för hur nattvarden förenar och skiljer de kristna åt och hur den ekumeniska rörelsen försöker vidga nattvardsgemenskapen, till exempel genom Borgåöverenskommelsen.

Examinanden kan också granska nattvardsuppfattningarna i relation till Salvador Dalis målning, men det är inte ett villkor ens för de högsta poängen. Insiktsfulla iakttagelser om verket betraktas ändå som en förtjänst.

6. Två betydelsefulla påvar (20 p.)

I svaret bedöms examinandens historiekunskap och kunskap om den katolska kyrkan. Svaret bedöms också utifrån de motiveringar som framförs i svaret och examinandens förmåga att redogöra för påvarnas inflytande i kyrkan och samhället.

I ett gott svar (10 p.) presenterar examinanden två personer som verkat som påve i den katolska kyrkan och placerar dem i rätt historisk kontext. Examinanden presenterar kort de ifrågavarande påvarnas betydelse och motiverar varför hen valde just dem. I svaret kan examinanden granska påvarnas inflytande antingen inom kyrkan ur läromässig, liturgisk eller kyrkopolitisk synvinkel eller i ett vidare samhälleligt eller kulturellt perspektiv.

I ett berömligt svar (16 p.) ger examinanden en djupgående presentation av påvarnas betydelse ur många synvinklar. Att jämföra påvarna med varandra eller med påvar i allmänhet är en merit.

Del II

7. Mångfald och enhetlighet inom religionerna (30 p.)

Uppgiften består av två delar, som bedöms för sig. Det är inte nödvändigt att hänvisa till materialet direkt, inte ens för att få högsta poäng.

7.1.

I svaret bedöms hur många och hur väsentliga skäl till mångfalden av kristna kyrkor examinanden anger och hur hen analyserar å ena sidan orsakerna till kristendomens splittring hitills och å andra sidan faktorer som leder till att det hela tiden uppstår nya kyrkor.

I ett gott svar (7 p.) nämner examinanden minst tre av följande synpunkter:

- Kristendomen har genom hela sin historia varit mångformad. I den tidiga kristendomen märks bland annat åsiktsskillnaderna mellan de judekristna och de hellenistiska kristna.

- Ända från de äldsta tiderna har kristendomen brett ut sig i olika kulturella miljöer (Europa, Afrika, Mellanöstern, Indien), där den kristna läran har tolkats på olika sätt.
- Kristendomens splittring har inte förorsakats bara av religiösa skäl utan också av maktpolitiska, kulturella, samhällseliga och ekonomiska orsaker (till exempel separationen mellan västkyrkan och östkyrkan och den slutliga skilsmässan 1054, reformationen på 1500-talet).
- Det har hela tiden uppstått nya kristna rörelser som vill återgå till den ursprungliga kristendomen, som betraktats som förebildlig (till exempel många reformatorer på 1500-talet och rörelser som senare lösgjort sig från protestantiska kyrkor).
- Kristendomens anpassning till olika kulturella och samhällseliga förhållanden har gett och ger fortfarande upphov till ständigt nya riktningar och rörelser, på senare tid speciellt i Afrika och Asien. Nya kristna rörelser och rörelser med kristen grund uppstår också i växelverkan med andra religiösa traditioner.
- Nya rörelser har ofta uppstått och uppstår fortfarande kring enskilda karismatiska ledare. Starka religiösa upplevelser och karismatiska drag är utmärkande för dessa rörelser.
- Det kristna budskapet är inte bundet till en speciell kultur eller ett speciellt språk (jämför arabiskans ställning som Koranens språk i islam). Därför har det varit möjligt att tolka kristendomen på många olika sätt, vilket i sin tur har lett till nya rörelser.
- Religionsfriheten och dagens mångkulturella samhällen är en god grogrund för nya rörelser.
- I många länder drar den kristna tron till sig fattiga människor som har en svag ställning i samhället (till exempel Kina och Indien).
- I svaret kan man utnyttja den karta som finns som material bland annat genom att framhålla att kristendomen har många anhängare i alla världsdelar och därför har anpassat sig till mycket olika kulturer.

I ett berömligt svar (12 p.) analyserar examinandena på ett mångsidigt sätt orsakerna till kristendomens mångformighet och nämner minst fem av de ovan nämnda synpunkterna eller framför andra bidragande faktorer. I ett berömligt svar granskas kristendomens splittring i många rörelser både historiskt och i dagens situation.

7.2.

I svaret bedöms hur övertygande examinandena prövar påståendet att kristendomen är en enhetligare religion än hinduismen och hur hen motiverar sin bedömning.

I ett gott svar (7 p.) presenterar examinandena drag i både kristendomen och hinduismen och nämner minst fyra av till exempel följande synpunkter:

- Hinduismen började betraktas som en enda religion ganska sent. Hinduismen etablerades först på 1800-talet som samlande begrepp för en religion.
- Det finns olika uppfattningar om hur hinduismen ska avgränsas. I Indien anses till exempel buddhismen, jainismen och sikhismen ofta höra till hinduismen, även om de har många särdrag i sina läror och ritualer.

- Inom hinduismen finns många inbördes olika uppfattningar om gudomen (till exempel monism, monoteism, monolatri, polyteism och ateism).
- Sätten och platserna för att utöva religionen varierar starkt inom hinduismen. Fortfarande har till exempel daliter ofta inte tillträde till alla tempel, och vissa ritualer utförs endast av hinduer som hör till de högre varna.
- Det finns stora kulturella skillnader mellan norra och södra Indien, vilket också återspeglas i olika former av hinduismen.
- Inom hinduismen finns ingen högsta beslutande organisation eller högsta ledare (jämför påven som leder en kyrka som omfattar över hälften av de kristna).
- Som framgår av det textstycke som ingår som material, omfattar nästan alla kristna rörelser de beslut som fattades av kyrkomöten under de första århundradena och som bland annat innefattar den apostoliska trosbekännelsen.
- Av textstycket som ingår som material framgår det att kristendomen kan betraktas som ganska enhetlig på grund av att över hälften av de kristna hör till den katolska kyrkan.
- Kristendomen tar sig olika uttrycksformer, men till exempel bibelläsning, bön och andliga sånger hör till den kristna religionsutövningen nästan överallt.
- Man kan också utnyttja den karta som ingår som material i svaret och fästa uppmärksamhet vid att hinduismen är majoritetsreligion endast i Indien och Nepal, alltså ett relativt enhetligt kulturområde jämfört med kristendomen, som är majoritetsreligion på mycket olika geografiska och kulturella områden.

I ett berömligt svar (12 p.) granskar examinanden det påstående som ingår i uppgiften på ett mångsidigt sätt och nämner åtminstone sex av de ovan nämnda synpunkterna eller andra beaktansvärda synpunkter. I ett berömligt svar beaktas på något sätt både synpunkter som stöder påståendet och sådana som ifrågasätter det.

8. Pentti Linkolas ställningstaganden och den kristna etiken (30 p.)

Uppgiften består av två delar, som bedöms för sig: maximipoen är 20 för del 8.1. och 10 för del 8.2.

8.1.

I svaret bedöms hur övertygande och med vilka motiveringar examinanden framför sin egen åsikt om Linkolas tänkande och hur väl hen känner till grunderna för den kristna etiken och med hjälp av dem bedömer Linkolas ståndpunkter.

I ett gott svar (10 p.) tar examinanden själv ställning till Pentti Linkolas tänkande och granskar minst två tankar som framförs av Linkola eller framgår av materialet, utifrån åtminstone två etiska principer i kristendomen (till exempel det dubbla kärleksbudet, den gyllene regeln, de tio buden och Jesus undervisning). Teman som kan behandlas är till exempel den väster-

ländska levnadsstandarden och livsstilen, konsumtionsvanorna, natur- och miljövård, inställningen till terrorism och medlemskap i kyrkan.

I ett berömligt svar (16 p.) framför examinanden välmotiverade åsikter om Linkolas ställningstaganden och granskar Linkolas tänkande utifrån många etiska principer i kristendomen på ett omfattande och djupgående sätt. Examinanden framför utifrån kristna principer motiveringar både för och emot Linkolas åsikter. I ett berömligt svar framgår det tydligt att examinanden använt sig av materialet. Examinanden kan dock också använda sådana kunskaper om Linkolas tänkande som inte ingår i materialet.

8.2.

I svaret bedöms hur mångsidigt examinanden uppfattar den kristna synen på förhållandet mellan människan och naturen och hur hen utifrån denna bedömer det framförda påståendet.

I ett gott svar (5 p.) tar examinanden ställning för eller emot påståendet utifrån minst en av följande ståndpunkter:

- Enligt den kristna uppfattningen är människan skapelsens herre.
- I skapelseberättelsen satte Gud människan att bruka och bevara jorden.
- Religionen är inte den enda eller den viktigaste orsaken till miljöproblemen.
- Kolonialismen som rättfärdigades med kristna principer har lett till en exploatering av naturresurser på olika håll i världen och bidragit till miljöproblemen.
- Den uppbromsning av utvecklingen som nämns som ett typiskt drag för kristendomen har gjort miljöförstöringen långsammare.
- I kristendomen betonas måttlighet som en dygd och andliga värden mer än det materiella goda.
- I sin behandling av ämnet kan examinanden som exempel nämna bland annat Franciscus av Assisis lärdomar eller klosterlivets ideal.
- I ekoteologin har man de senaste årtiondena granskat och utvecklat miljövården utifrån den kristna traditionen.
-

I ett berömligt svar (8 p.) presenterar examinanden argument för och emot påståendet utifrån flera av de ovan nämnda ståndpunkterna.

9. Kulturella och religiösa avtryck i helger (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms för sig: maximipoen är 20 för del 9.1. och 10 för del 9.2.

9.1.

I svaret bedöms hur mångsidigt examinanden skildrar festseder i anslutning till julen, påsken och självständighetsdagen i dagens Finland och hur övertygande hen bedömer hur religiösa och kulturella drag från olika tider märks i firandet av dessa helger.

I ett gott svar (10 p.) beskriver examinanden hur julen, påsken och självständighetsdagen typiskt firas i dagens Finland. Examinanden känner i jul- och påskfirandet igen både kristna seder (till exempel att delta i julkyrkan eller påsknattsmässan) och förkristna och sekulära drag (till exempel julprydnader av halm och att man köper mycket julklappar). En öppen inställning vid bedömningen beaktar den glidande tidpunkten för helgen: examinanden kan till exempel ta upp de populära vackraste julsångerna inför julen eller seden att gå omkring med fastlagsris på palmsöndagen och andra häxtraditioner på påskafton.

I ett berömligt svar (16 p.) bedömer examinanden mångsidigt både den förkristna tidens, den kristna tidens och det moderna samhällets inflytande på helgtraditionen. Examinanden kan i sitt svar analysera olika seder och bruk som förekommer i den finländska kulturen och har rötter i den östliga och västliga kristna traditionen samt blandningen av dem. Examinanden känner igen beröringspunkter mellan nationalism och kristendom (till exempel festgudstjänsten på självständighetsdagen och ljusen på hjältegravarna) i de finländska helgtraditionerna. Examinanden använder sina historiska kunskaper, men tyngdpunkten i svaret ligger på nutiden.

9.2.

I svaret bedöms hur mångsidiga synpunkter som framförs och hur trovärdiga motiveringarna är. Examinanden visar i svaret att hen känner till utvecklingstrenderna i den finländska religionen och det finländska samhället. Möjliga synvinklar är till exempel:

- sekulariseringen och religionslösa seder och bruk
- nyandligheten
- den växande pluralismen i samhället, mångfalden av levnadssätt
- festkulturens individcentrering och splittring
- invandringen, globaliseringen och den religiösa mångfalden
- förhållandet mellan kyrka och stat
- de regionala skillnaderna i Finland.

I ett gott svar (5 p.) motiverar examinanden antingen grundligt ur en synvinkel eller mera ytligt ur två synvinklar vilken betydelse julen, påsken eller självständighetsdagen kommer att ha för finländarna om 30 år.

I ett berömligt svar (8 p.) granskar examinanden trovärdigt den valda helgens betydelse ur många av de ovan nämnda synvinklarna eller framför andra motiverade ståndpunkter. Meriterande är om examinanden i stor utsträckning lyckas utnyttja sitt kunnande om det finländska samhället och utvecklingstrenderna i det.